

Italové ve městě na soutoku Malše a Vltavy, aneb Oč by byly Budějovice chudší

Byli to Italové, kdož se kromě Čechů, Němců a Židů výrazně zapsali do historie našeho města. Nezapomínejme, že nejkratší cesta z Itálie do Prahy vedla už od nejdávnějších dob a vede i nyní právě přes Budějovice. Podle převládajícího názoru historiků byl vlašského, tudíž italského původu i první budějovický dědičný rychtář Klaric, camerarius vester - královský urběř a mincmistr prvně připomínaný již roku 1278. A podle tradice právě z Lombardie přinesl vážený a zámožný měšťan Václav Institoris obraz Panny Marie, známé „Budějovické madony“ a věnoval jej tehdejšímu dominikánskému klášteru.

Po celá staletí přicházeli do kraje a do města zruční kameníci, zedníci, štukatéři, stavitelé i lidé dalších profesí zejména ze severní Itálie. Byl to např. vlašský mistr Giovanni Spatio (Spatz), činný při renesanční přestavbě budějovické radnice a zámku Červená Lhota, který také roku 1549 položil základy Černé věže. Po Spatiovi byl jejím stavitelem mistr Lorenc a dovršitelem stavby věže pak Vincenc Vogarellis. Rovněž obnova pustého, po mnohá léta prázdného dominikánského kláštera mohla být zahájena na podzim roku 1587 díky P. Vincenci Bolzanovi, rodem Italovi. Do Itálie odcházeli v minulosti na studia i mnozí budějovičtí studenti. Byla to zejména Bologna, jejíž universita je přitahovala. Ve starých fondech českobudějovických knihoven bychom našli četná díla mnohých italských humanistů. Například v biskupské knihovně je celá řada cenných italských tisků a vazeb, zde mohou badatele odkázat třeba na studii Vladimíra Denksteina o románské renesanci v inkunábulích jihočeských humanistů.

V Českých Budějovicích se v průběhu času usazovala poměrně značná skupina obchodníků a řemeslníků italského původu, jak dosvědčují jejich jména a příjmení ve starých knihách, smlouvách a kšaftech (posledních pořízeních), uložených v městském archivu. Příjmení Bianco, Bonanella, Bissuti, Busi, Borsano, Canevalle, Cometta, Castell, Deregi, Delaurenti, Demarine, Fontana, Fossa, Mascotti, Martinelli, de Magni, Novelli, Spina, Severino, Tognio, Christelli, Lorenzo, Vittorio, Vogerallis, Placeto a mnoho dalších, právě tak jako bohatý výběr křestních jmen v italské podobě dosvědčují, že italský historický podíl v tomto městě nebyl nikterak zanedbatelný. Půjďte-li Kněžskou ulicí, nezapomeňte si přečíst nápis na krásném renesančně bosovaném domě č. 24 ve staré hornotalštině: AMA . DIO . ET . NON . LASIA . DIRE . CHE FALIRE . FA . PUR . DIR . VOLE . AMA BENE . ET . LA SI . DIO . DAL . FOR . A17 . DIRE . CHORE . 10D . Nápis je proveden římskými kapitálkami, některá slova jsou zkrácena a volný překlad zní: „Miluj Boha a nepřipusť řeči, které křivě mluví o čistém, vol v lásce dobré (chtěj milovat dobré) a ponech Bohu všemohoucímu řízení celku (Bůh všemohoucí nechť dá sílu k řízení celku). Léta Páně 1710.

Kromě zde usedlých občanů italského původu znali Budějovičtí ještě Italy budující na jihu železnici císařovny Alžběty, na sever a severozápad dráhu císaře Františka Josefa i nové nádraží. Zapomenout ovšem nemůžeme zejména na stavitele italského původu ve schwarzenberských službách Martinelliho, který stavěl barokní budějovickou radnici a náměstí. Čilé obchodní styky mělo město i s Terstem a jeho přístavem. V Českých Budějovicích pracovaly pobočky a jednatelství italských firem, pojišťoven, zasilatelství. Tyto styky také dokládá činnost někdejšího kroužku italského jazyka, literatury a kultury i budějovická odbočka sdružující italské legionáře. Toto malé připomenutí chce nejen doložit co stojí v úvodu, že na vytváření historie a podoby tohoto města se značnou měrou podíleli Italové, že existují určité tradice v česko-italských vztazích, ale též vyslovit přání o obnovení těchto vztahů, zvláště poté, kdy se Budějovice staly universitním městem. Česko-italské přátelství by jistě prospělo k postupnému rozvíjení konkrétní kulturní a hospodářské spolupráce.

Karel Kakuška, Jihočeské listy, České Budějovice 14. června 1993

Na obálce: Krajina při Malši.

Původní dřevoryt Josefa Bartušky (*28. 5. 1898 hájovna Rozov u Temelína, + 9. 10. 1963 Rudolfov), kterým ozdobil sborník Jihočeského katolického učitelstva v Českých Budějovicích v roce 1928.